

GLASILO
SLOVEN-
SKEGA
PLANIN-
SKEGA
DRUŠTVA

PLANINSKI VESTNIK

XV.
LETNIK
□
1909
□
ŠTEV. 9

Po visokih Alpah in nizki Lombardiji.

Janko Mlakar.

(Dalje.)

Ker torej z opevanjem ni nič, povem kar na kratko, da sem se peljal iz Colica naravnost čez jezero v Menaggio. Tam sem sedel na železnico ter se pripeljal v eni uri v Porlezzo, kjer me je že čakal parnik, da me popelje po Luganskem jezeru.

Na bregu je stala velika gruča ljudi krog velikanskega vola. Dva mesarska pomočnika sta mu prigovarjala s krepkimi krepelci, naj gre na parnik. A vol je zamahnil z repom, češ, da se počuti varnejšega na suhem. Ker nisem posebno zijalast, se zrinem skozi gnečo in stopim ravno volu pred nosom na parnik. Tu se pa mrcina izdere fantoma iz rok ter jo pcedi za menoj. Imel sem ga na sumu, da ima zloben namen, z rogmi malo pobrskat po mojih hlačah. Ker sem jih pa imel na sebi, mi ta namen celo ni ugajal. Udril sem jo torej po parniku, kar sem jo mogel, da bi rešil hlače in kar je bilo v njih. Tekla sva dvakrat krog dimnika in morda bi bila še večkrat, ko bi mesarja ne bila ustavila mojega tekmeča. Nato sta se mi pa lepo zahvalila, da sem jima tako hitro spravil upornika na parnik.

Kako je pa prišlo, da jo je vol pobral za menoj? No, stvar je bila popolnoma enostavna.

Nekega dne sem markiral vozno pot iz Spodnjega na Gornji Rožnik. Pri tem težavnem opravilu mi je pomagal prijatelj Tominšek; pa ne tisti, ki je doktor modrosti, ampak tisti, ki je doktor jezika. Ko sva dokončala svoje opravilo, zapisal je gospod doktor še: »Pot zaznamenovalo S. P. D.,« toda ne na kamen, kamor je bil napis namenjen, ampak na moj — nahrbtnik. No, zameril mu nisem, kajti taka zмота se lahko pripeti vsakemu človeku. A jaz moram zato nositi po svetu pot, zaznamenovano od S. P. D.

Dotični vol v Porlezzi — pobili so ga še isti dan — se je pa gotovo razumel dobro na zaznamenovana pota. Zato jo je takoj pobral na parnik, kakor hitro je zagledal na mojem nahrbtniku — markacijo!

Toda pustimo rajnkega vola in zaznamenovana pota! Gotovo ste že radovedni, kakšno je Lugansko jezero. No, vode ima zadosti in bregovi so krog in krog. Zvijaja se kakor kača na vse strani. Dolgo je kakih šest ur, široko pa povprečno samo en kilometer. Gorenji del med Porlezzo in Luganom je bolj resnega, dá, celo popolnoma planinskega značaja. Kajti do 1800 *m* visoki bregovi so malo obljudeni in do vrha pokriti z lepimi zelenimi planinami. Toda že pri Gandriji se prično razsežni nasadi oranž in drugega južnega sadja. Tu se jezero začne širiti in kmalu zagledam ob širokem zalivu amfiteatralno zidano mešto hotelov — Lugano.

Na bregu je čakala cela četa uniformovanih mož, večjih in manjših. Izprva sem mislil, da so vojaki. Ko smo pa pristali, sem spoznal, da so uslužbenci hotelov. Kakor planejo vrabci na potreseno proso in odrivajo drug drugega, tako so se usuli uniformovanci na uboge popotnike ter se trgali za njihovo prtljago. Reveži bi se bili gotovo otresli sitnežev, ko bi bili znali — slovenski.

Črez kakih deset minut odplujemo dalje, in kmalu nam izgine Lugano s svojimi neštevilnimi hoteli izpred oči. Nad seboj pa zagledamo vrh Zveličarjeve gore (Monte Salvatore, 915 *m*) hotel in kapelico. Gori se pripelješ lahko po železnici iz Lugana, ali pravzaprav iz njegovega predmestja »Paradiža«. Jaz se nisem, ker me parnik ni hotel čakati.

Jedva smo izgubili ta grič izpred oči, že se nam je pokazal na nasprotnem bregu Monte Generoso (1704 *m*). Tudi tej gori se je vsedel na nos velikanski hotel, kamor prinaša železnica s svojimi zobmi dan na dan trume radovednežev, ki hočejo jezera še od daleč videti, potem ko so se jih z očmi napili že od blizu. Tudi jaz sem nameraval tja gori in sicer nazaj grede iz Milana. Toda čudeži milanske razstave so me tako prevzeli, da sem pozabil na to opravilo.

M. Generoso se nam je skril, ko smo prišli v predor. — »Kaj v predor?« začudil se bo morda kdo. »Tega pa še nisem čul, da bi bili tudi na jezerih predori.«

In vendar smo se res peljali skozenj. Jezero je namreč v dolnjem delu pregrajeno z velikanskim nasipom, ki drdraje črezenj gotthardski vlaki. Da pa morejo ladje do konca jezera, so nasip poredli s — predorom.

Ko smo se pripeljali v Porto Ceresio in sem zagledal železnično postajo, sem mislil, da je konec vožnje. Zemljevid me je pa poučil, da drži ta železnica v Milan naravnost, ne pa po ovinkih, kakor sem se jaz namenil na razstavo. In res smo po kratkem odmoru odpluli nazaj proti severu. Jezero se zdaj zožuje bolj in bolj in postane slednjič tako ozko, kakor srednješiroka reka. Po tej ožini priplujemo v precejšen zaliv, ki je tako obdan od gora, da je podoben krasnemu planinskemu jezeru.

Kmalu nato se ustavimo v pristanišču Ponte Tresa. Tu se parnik popolnoma izprazni. Urno zasedemo vlak in odhitimo proti Luino, da si ogledamo še tretje in sicer največje italijansko jezero: Lago Maggiore. Vožnja traja le pičlo uro. Pri Crevi se poslovimo od potoka Trese, ki pretaka po svoji ozki strugi vodo iz Lugana v Maggiore. Pač nepotrebno delo! Ko pa pridramo iz ljubke dolinice, polne najlepših kostanjevih gozdov, zablíšči se nenadoma pod nami od zahajajočega solnca obsevana jezerska gladina. Lukamatija je še parkrat prav globoko vzdihnil in nato zavil med bogatimi vinogradi v Luino navzdol.

Ko sem na kolodvoru izstopil, sem izvedel, da imam še celo uro časa do odhoda parnika, ki me je imel še tisti večer pripeljati v Locarno. Šel sem torej malo po mestu, ki pa nima prav nič zanimivega. Njegova edina lepota je lega ob jezeru. Zato sem se kmalu vrnil k pristanišču, sedel na klop ter zrl na valove, v katerih so se kopali zadnji žarki pojemajočega solnca. Polagoma se je zmračilo in tema je legla na širno vodno gladino. Kmalu zagledam onstran jezera malo luč, ki je postajala vedno večja in svetlejša. Tu se izvije iz temne noči velikanska pošast z velikim rdečim očesom sredi čela; še par globokih vzdihov in — parnik je pristal. Ko se je nabasal z raznim živim in mrtvim blagom, se je obrnil in odhropel naprej proti severu. Izprva jo je mahal bolj počasi, ker je bil že peto uro na poti. Ko se pa spomni, da ga čaka čez poldrugo uro zaželjeni počitek v Locarnu, začne hitreje rezati valove.

Cela vožnja po jezeru traja namreč skoraj šest ur. Kajti Lago Maggiore — Rimljani so ga imenovali Lacus Verbanus — je dolg do 64 km, kar je za planinska jezera že precejšnja dolžina. Ponaša se pa tudi z lepo širjavo. Na nekaterih mestih sta namreč bregova črez dve uri narazen. Lago di Como ga sicer prekaša v slikovitosti, a vkljub temu mu ne manjka naravnih krasot. Zlasti pogled na M. Roso, ki se v ozadju ponosno dviguje iznad zelenega hribovja, je naravnost velikanski. Obrežje je okrašeno z bujnim južnim rastlinstvom

in kar posejano z večjimi in manjšimi mesti. Položenih je vanje tudi več otokov, med katerimi so najlepši Boromejski. Toda o teh spregovorim še pozneje kaj več.

Kako so nastala tako velika jezera? Geologi trde, da jih nekdaj sploh ni bilo. Tega mnenja sem tudi jaz, kajti nekdaj sploh celega sveta ni bilo. Ti učenici možje, ki vidijo na milijone let nazaj, so prepričani, da se je svoje dni med Apenini in Alpami raztezal velikanski zaliv Jadranskega morja. Planinske vile so pa poslale iz svojega skalovitega kraljestva toliko peska, kamenja in druge take navlake, da so zasule zaliv. Morski valovi so se morali umakniti tja, kjer še dandanes buče ter se zaletujejo v obrežje, ki jim jemlje vedno več tal. Mnogo se jih pa ni umaknilo o pravem času, prišli so v jetništvo. Visoke gore so jih sčasoma zajele ter prišle na ta način do velikih in lepih jezer.

Toda ti morda tega ne verjameš in mi ugovarjaš: »Ta pa že ne bo prava. Ako bi bila italijanska jezera nekdaj le morski zalivi, kako je pa to, da imajo sladko vodo?«

Res je, jezera imajo sladko vodo. A to nam le dokazuje, da je bilo tudi morje nekdaj — sladko. Kajti kakršen je del, taka mora biti celota! Kaj ne?

Kdaj je pa potem postalo morje slano?

To je bilo takrat, ko so se v njem zaredili — slaniki. Tako sem bral v neki znanstveni knjigi pod poglavjem »Zakaj je morska voda slana?«

(Konec tega poglavja prihodnjič.)

Spomini in načrti.

Dr. Fran Tomiňsek.

(Dalje.)

(Črez Skok v Vrata.)

Od drugega Kriškega jezera sva krenila po širokem, le na lahko dvigajočem se hrbtu, ki se vzpenja proti široki vsedlini med Sovatno in Stenarjem. Kaj prijetna je bila hoja po mehkih tratinah, ogibati se je bilo le po vrhu nasejanih skalin. Ko doseževa nekoliko višji skalovitejši rob, zazrla sva na desno pod seboj v znatni globeli mično Splevtsko jezero; temnozeleno gladina mu je trepetala ob lahkem vetriču in se žarko svetlikala; to krasno, do tedaj skoro nepoznano gorsko oko se mi je pač hotelo ob slovesu še bolj prikupiti in me še za večkrat zvabiti v svoj samotni raj.

Daljnja pot je vodila še nekaj časa po visokem robu nad jezerom in je nudila ob vsaki stopinji lepši pogled na jezero in na raztrgano ozadje Pihavca. Zares, pravo smer za zanimivo turistovsko pot sva izbrala; tem skrbnejše sva spotoma pregledovala in preskušala, kod bode zveza in izvršitev nove poti najpripravnejša.

Ko sva pustila jezero za seboj, se je začel hrbet, ki sva po njem prihajala, polagoma zviševati in se je zavil bolj pod Sovatno; ker pa je bila tod najboljša zveza za nameravani prehod, sva mu vseskozi sledila, ponajveč prav po vrhu, ogibaje se le vršičev in skalin, koder bi izgubila na višini.

Na levo (proti severu) sva imela ves čas pod seboj široke kotline Križkih Podov, na desno pa plazovite, globoke jarke v vznožju Pihavca in Sovatne — pust in mrtev svet, ki pa ga obgorje grotesknih vrhov Razóra, Križa, Stenarja, Sovatne in Pihavca pretvori v veličastno gorsko samoto.

A že sva dospela pod severni rob Sovatne — obšla sva steno po varni polici in dosegla dolgo skalnato vsedlino, kjer se hkratu prevali svet navzdol proti dolini Vratom — stala sva »Na Robu«¹⁾.

Kar osupnil sem ob pogledu proti Stenarju (2501 m). Sivi očak se je doslej skrival v ozadju za robom in je kazal samo svojo na dolgo potegnjeno glavo — tukaj pa je kar hipoma vzrasel pred menoj v vsej mogočnosti. Prvi široki greben se dviguje navpik iz kotline pod Robom, izklesan iz živega kamena, za njim pa se pogrezujejo drugi mogočni njegovi grebeni — črne silne stene — nedogledno kam v globočino proti Vratom. Poklonim se ti, Stenar — velikani si!

Koj se mi je zbudilo zanimanje, kod bi se dal napraviti dostop na občudovani vrh. Lega mi je kazala, da dobimo od tod, to je od Roba, najprimernejši dohod na Stenar; mladi Komac, ki še ni hodil na Stenar, mi pač ni mogel nič svetovati, in časa tudi nisva imela, da bi pregledala še to pot — a že od daleč sem spoznal, da se bo brez težav dala nadelati pot severno po Robu proti sedlu Vratcem in pod Vratci na desno po plazovih na grebene Stenarja, s tem pa tudi na vrh. Tudi to zvezo sem uvrstil med načrte.

Na Robu so se imele torej shajati tri steze: 1) čez Križke Pode na Razór, 2) čez Križ in 3) na Stenar. Trebalo je le še srečnega sestopa v Vrata — in Razórska skupina dobi vse potrebne zveze.

¹⁾ To ime sem pozneje slišal v Trenti in zasledil tudi v kartografskem posnetku dr. V. Dvorskega (Alpský Vestník I. VIII., št. 8).

Tedaj na pot!

Sestopila sva z Roba v široko kotlino, ki se proti vzhodu razprostira med vrhnjimi stenami Stenarja in Sovatne; svet ima tu še značaj Podov. Prispevši na dno, sva sledila s ploščami obdanemu pomolu, ki je nekako v sredini med obojestranskimi stenami pomaknjen proti dolini. Na koncu pomola sva stala nad prepadom in pod seboj sva imela drugo, plazovito kadunjo, pokrito s prostranim snežiščem. Spustila sva se vsak na svojo stran, da poiščeva sestopa v to kadunjo; pod Sovatno se je pač dalo splezati navzdol po precejšnjem jarku, ki je bil ves napolnjen z gruščem — za stalno pot tam ni bil terén; boljše je kazalo na strani pod Stenarjem — tamošnje pobočje je bilo manj plazovito — in odločila sva se za to stran. Preko majhnega grebena, ki je spajal srednji pomol z odrastki Stenarja, sva došla v kratek skalnat žleb, koder sva z lahkoto priplezala pod pomol in dospela na vrh ozkega snežišča.

Mladi Komac je kar poskočil na sneg in bliskoma zdrknil po njem na dno kotline. Zavedajoč se, da po snežiščih ne smem potov pripravljati, mu nisem sledil, marveč sem se spustil povprek ob odrastkih Stenarja proti spodnjemu robu kotline — zveza je bila lahka in tudi na višini nisem nič izgubil, dočim je moral Komac iz dna kotline zopet navzgor tolči po nestalnem grušču, da je dospel na rob.

Pod tem robom pa so se začele strmine — očitno sva se približala »Skoku«. Plazovi in hudourniki so si vdolbli širok žleb, ki se silno strmo pogrezuje proti Vratom. Na obeh straneh je obrobjen po raztrganih stenah in grebenih, ki se v nepristopnih strminah podirajo v globočino; samo na bolj prisojnih mestih pod Stenarjem so posamezni grebeni porasli z rušo in stene preprežene z ozkimi travnatimi policami, pristopnimi samo smeli divji kozi. Globoko dolí se je že pokazalo zeleno dno doline; onstran Vrat pa se vzpenja proti nebu — pregleden od vznožja do vitkega vrha — sivi kralj Julijskih Alp, opasan na severni in južno-zapadni strani s svetlozelenim ovojem — ledenikom¹⁾.

Ta krasni pogled sva imela tudi ob daljnem sestopu; toda nič več naju ni mikalo razgledovanje — porabiti sva morala vso previdnost, da izbereva pravo smer za pot.

¹⁾ Splošno znan je le veliki Triglavski ledenik, ki se razprostira na severni strani Triglava pod Kredarico — ljudstvo ga imenuje »Zeleni sneg«. Manjši ledenik pa je tudi na Trentski strani, na Zelenici, ki ima — sicer popolnoma gola in pusta — svoje ime pač le po »zelenem« snegu.

Najprej sva se spuščala bolj po sredini žleba; tam sva došla na nekoliko poraslo, bolj zložno pobočje. Toda hkratu je prišel zopet strm skočnik in morala sva zlezti v plazovit jarek pod Stenarjem, koder sva previdno plezala navzdol po skalovju. Šlo je boljše, nego bi bil sodil ob pogledu od zgoraj. Nižje zdolaj se je jarek razširil in polezla sva zopet na srednji pomol, ki je bil še precej položen in z bujno trato obdan.

Koncem pomola pa sva se morala zopet ustaviti ob silnem prepadu. Motrila sva svet na levo in desno in iskala sestopa — bolj vabljava je bila tudi tukaj stran proti Stenarju. Spustila sva se tam v ozek, divji jarek. Previdno sva plezala pod zeleni pomol, držeč se bolj ob robu žleba, kjer sva dobila dovolj trdnih stopenj. Ko sva pa došla nekako v sredino skočnika, pogreznil se je najin jarek po nepristopnih stenah v skalnato brezno.

»Oho«, je osupnil malobesedni Komac, ko nama je bila pot tako nenadoma zaprta, in njegov vzklik je zadostno pojasnil položaj.

»Aha«, sem mu pritrtil, »tukaj je torej pravi Skok!«

In res, tam je bil. Doslej je bila pot — dasi težavna — vender brez nevarnosti in že sem se natihoma jel čuditi, zakaj je ta ugodna zveza ostala še neznanana. Tukaj pa sem se koj uveril, da Trentarji imena »Skok« nikoder ne rabijo po nepotrebem.

Oprezno sva se sklanjala črez rob žleba in motrila zglajeno, skoro previsečo steno pod seboj; nobene stopnje, nikakršnih oprimkov ni bilo zaslediti, da bi se po njih spustila v prepad. Morala sva torej okoli jarka — toda kod?

Mlademu Komacu je ugajala pečina na levo, kjer se je končaval skalnat odrastek Stenarja in spodaj prehajal v grušč in zeleno tratino; po sredi pečine je držal ozek rob — morda bo pristopen. Komac spleza na ta rob in se pazno pomiče po njem do vzbočenega nosa, ki je zakrival daljnjo smer. Da morem opazovati mladeničevo plezanje, sem se podal okoli žleba na drugo, desno stran pod srednji pomol. Kraj nosa je Komac obvisel na odsekani pečini in ni mogel naprej.

»Stoj«, mu velim, ko vidim, da ne doseže nobene stopinje; »tam ne pojde, poskusiva raje na tej strani!« Njemu pa še ni upadel pogum. Skušal se je sedé podrsati naokoli do precej oddaljenega neznatnega roba, od koder bi se dala obkrožiti kotlina. Toda ni šlo; okovana obutev mu je ob vsakem poskusu zdrsnila na trdi, gladki skali. To mu je bilo pa že odveč — Trentar da naj bi obtičal v skali! Ne da bi pomišljal, sezuje svoje coklje in

jih vrže dol, upal je, da najde bosa noga lažje oporo. Da se drznemu Trentarju sestop posreči — posebno še, ker je moral za svojimi cokljami — o tem sem bil pač uverjen — nekaj prask več ali manj! Toda meni ni prav nič ugajalo tako bosopeto početje; vsaj poskusiti sem hotel drugod svojo srečo.

Srednji pomol, ki sem stal ob njem, mi je nudil ozko travnato polico; po njej sem zavil okoli pomola in sestopil sem potem na nekaj večjo zeleno teraso, ki je bila pač še visoko nad prepadom. Tam sem zapazil, da se nekaj nižje vije zapored drug pod drugim več zelenih robov proti stenam Sovatne. Do njih splezam in se spuščam od stopnje do stopnje previdno sem in tja po strmem pobočju navzdol. Juhu! Še nekaj skokov — in spodaj sem bil!

Mlademu Komacu je slabše kazalo: še je čepel visoko gori v nevarni steni; kar bal sem se, da mu ne zdrkne — silno bi se pobil. Ko je zaslišal moj vrisk in zagledal, da sem že na dnu, se je splazil jadrno nazaj nad žleb in je rade volje sledil srečnejši moji zvezdi.

In res je bila srečna. Pod Skokom sva že došla na razsežno plazovje, ki se na lahko dviguje nad planino Bukovljem; — po travnatem pasu ob robu plazov sva v pičli četrt uri pritekla na planino Bukovlje — in dovršen je bil važni obhod.

(Konec prihodnjič.)

V Dolomitih.

A. Cilenšek. Fr. Jesih.

(Dalje.)

2. Monte Cristallo (3199 m).

Prijazen sprejem in krasna, elegantna soba v prvem nadstropju naju spravi v izborna voljo; prav zadovoljna sva, da sva zašla v to idilično zavetje. Mlada, jako živa tirolska krasotica v lični narodni noši, ki nama kaj urno streže, naju živo spominja naših Gorenjk. Po okusni večerji v pritlični jedilnici razveže izvrsten tirolec najina jezika, da prav veselo kramljava, seveda slovenski. Kar se oglasi ob koncu mize sedeča Poljakinja, s katero sva se vozila iz Schluderbacha, češ, gotovo sva Slovana. Ko nama še pové vsebino najinega pogovora, sva pač hvalila Boga, da nisva kakšne nerodne zinila o starikavi in navidezno precej sitni ženski. V nadaljnjem razgovoru sva se prepričala, da je

Marmolata.

jako izobražena učiteljica tam nekje v Galiciji, ki je prišla semkaj iskat zdravja razdraženim živcem. Preživeli smo vprav slovanski večer ob nemško-laški jezikovni meji.

Krasno jutro naju zgodaj izvabi iz mehkih postelj. Na odprti verandi tik gladke d' ampeške ceste občudujeva 3148 *m* visoko Hohe Gaisl z glasovito Rdečo steno (Croda Rossa), ki se čarobno sveti v žarkih jutranjega solnca; tihoto motijo le po cesti švigajoči avtomobili in — domači dolgouhnež, ki se dobre volje kotá po cesti ter glasno kliče svoj i-a.

Ko sva izročila nahrbtnika nekemu vozniku z naročilom, da jih odda v hotelu Schluderbach, ter poravnala ne baš pretirani račun, sva se počasi napotila nazaj v Schluderbach. Nič hudega sluteč, zrem z zanimanjem v vodopad, ki ob levi ceste služi elektrarni; nehoté zavijem v sredo ceste, kar zakriči tovariš: »Gospod župnik, avtomobil!« Obenem mi udari kot nekak odgovor na moj še ne izgovorjeni: »Kje?« na uho zamolkli »tu-tu!« Bliskoma skočim v levi jarek — le trenotek obotavljanja, pa bi bilo po meni. Ni čuda, da sem glasno zabavljaj in k vsem črtom želel vse avtomobile. Pravi turist naj se res ne izprehaja po gladkih cestah, ampak po robatih gorskih stezah!

V par minutah sva v Schluderbachu, ki kaj krasno leži ob vznožju plečastega Monte Piano. Ni čuda, da prihaja semkaj toliko turistov; saj leži v središču smelih gorskih velikanov. Odtod lahko posetiš Monte Piano (2325 *m*) in Dürrenstein (2840 *m*), splezaš na Monte Cristallo (3199 *m*), Tri Zinne (3003 *m*, 2974 *m* in 2881 *m*), Croda Rossa (3148 *m*), Cadinske vrhove (2841 *m*), Cristallin (2786 *m*), Hochebenkofel (2905 *m*) in Birkenkofel (2913 *m*). Krasni prehodi te peljejo skozi laško Misurino in Tre Croci (1808 *m*) v Cortino d' Ampeško, čez Plätzwiesen (1991 *m*) v Praxensko dolino, čez Paternsko sedlo (2450 *m*) v Sexten, skozi Misurino (1755 *m*) v laški Auronzo i. dr.

G. Ploner nama odkaže lično sobo v »dependenci«. Po obedu kreneva v pol ure proti severu ležeči Landro (1403 *m*). Mimo majhnega Dürren-jezera prideva do zidanih velikih stavb, ki so večinoma last hotela Baur. Tudi semkaj prihaja obilo tujcev. Krasen je pogled na Tri Zinne in na vrhove v snegu se bliščečega M. Cristallo.

Po kratkem odpočitku v hotelu »Post« se vrneva v Schluderbach in kreneva od tam proti jugu v Val fonda, da si nekoliko ogledava vhod na Monte Cristallo. Po z grmičjem obraslem produ prestopiva avstrijsko-laško mejo, označeno s kamenitim nasipom,

preskočiva potok, ki prihaja iz Val fonda, ter kreneva v globoko tesen. Zaznamovana pot vodi zdaj ob levi, zdaj ob desni strani ledeniškega potoka; strme, zelo razjedene stene delajo pot jako slikovito.

Vrnivši se v Schluderbach, vprašava g. Plonerja, če namerava kateri turist na Monte Cristallo. »Jutri najbrž ne«, odgovori, »pač pa sta šla danes dva brez vodnika tja gor«. Zdaj nama je bilo žal, da nisva mogla prejšnjo noč prenočiti v Schluderbachu, ker bi se bila gotovo pridružila onima turistoma. Vprašava po vodnikih — toda vse je na gorskih turah; le neki starec je še »morebiti« na razpolago. Poiščeva ga — ali zelo višnjev nos naju napolni z nezaupanjem do starikave postave. »Odkod prihajata, gospoda?« vpraša z negotovim glasom. »Z Velike Zinne«, odgovoriva z nekim ponosom. »Sta-li imela vodnika?« eksaminuje nadalje. »Ne!« odvrneva. »No — potem bosta lahko sama prišla na Monte Cristallo«, se odreže ter mirno nadaljuje večerni svoj izprehod. Možiceljnu se očitno ni ljubila težavna pot; nama pa je bilo tudi prav — preveč zaupanja itak nisva imela do starikavega alkoholista.

Da si olajšava turo, skleneva razen cepinov, derez, vrvi in nekaj provijanta vso drugo prtljago poslati s Plonerjevim omnibusom v hotel Croce bianca v Cortini.

Ob 5. uri zjutraj dne 23. julija odrineva po toplem zajtrku v Val fonda. Veselo korakava skozi redek gozd proti levemu robu Rauchkofela (2348 m), ki nama še zakriva najinega velikanà; toda kmalo ga zagledava v polnem veličastvu. Zaznamovana pot vodi v globoko zarezo, pokrito z belim prodom, skozi katerega se vije bister potok. Ob levi se dviga takoimenovana Eduardova skala; izjedene jame v navpičnih obstranskih stenah globoke doline pričajo silovitost potoka, kedar naraste; takrat ni tukaj nobene steze.

V dobri uri zapustiva prod ter se lahko dvigava po ruševini noter do kota Val fonde. Precej strma steza se obrne na levo proti navpičnemu pragu, ki nama zakrije M. Cristallo.

Ko premišljujeva, kako bova prišla nad strmi prag, zapaziva v njem razpoko. Ob pogledu na zelo strme in visoke stopnice, obstoječe iz kolov, opirajočih se ob navpične strani zareze, sem tarnal nad kratkimi svojimi nogami ter zavidal tovariša za njegove dolge krake. Sicer je pritrjena ob strani žičnata vrva — toda izkušen turist se ji nič kaj rad ne zaupa.

Kmalu sva izven zareze ob spodnjem robu velike kadunje z ledenikom. Nad seboj zagledava Cristallovo sedlo (2822 m), kamor se je treba najpreje povzpeti. Po kratkem odpočitku ob ledeniškem

potoku kreneva po strmem snežišču in še strmejšem produ naravnost proti jeziku ledenika. Že od daleč vidiva zeleno se lesketajoče razpoke; izpod ledenika pa vre mrzla voda, ki se hitro izgubi v produ.

Dospevši do ledenika, naveževa dereze ter se zveževa s 25 m dolgo vrvjo; potem pa jo udariva kar po ledenem in precej zamazanem jeziku navzgor; nešteti potočki švigajo navzdol. Stopnjo za stopnjo je treba sekati v gladki led, ki je nagnjen do 50°. V pol ure sva na ledeni planoti; na desno in levo zijajo grozne razpoke; že pogled v nje človeka kar strese. Pot pa postaja prav lahka, ker je led s snegom pokrit. Pred seboj zagledava več metrov široko odprtino, ki sega od sten M. Popena (3143 m) noter do sten M. Cristallo. Prav vesela sva, ko zapaziva nad njo dokaj širok snežen most. Kot drugi zaženem z vso silo cepin globoko v trdi sneg ter ovijem vrv okoli njega; potem nastopi tovariš nevarno pot čez razpoko, ki je navidezno le kakih 20 m globoka; a spodaj ležeči sneg tvori le nekak most čez pravo globino. Pet, šest previdnih korakov — in tovariš je srečno onkraj prepada. Kmalu mu sledim. V misli, da sva premagala zadnjo težavo preklicanega ledenika, veselo stopava kvišku proti sedlu. Kar naju iznenadi nova, še hujša razpoka, ki po celi širokosti pretrga ledenik. Tudi tukaj zagledava zelo ozek snežen obok, ki pelje navkreber čez temnomodri prepad. Tukaj je bil prehod tem težavnejši, ker je bila nasprotna stena razpoke precej višja od tostranske — vendar je šlo vse po sreči. Spominjala sva se izvrstnega tirolskega vodnika Mihaela Innerkoflerja, ki je vsled prevelike neskrbnosti pri tem prehodu dne 20. avgusta 1888 našel nenadno smrt.

(Konec tega poglavja prihodnjič.)

Nekoliko morfologije in terminologije za alpiniste.

(Dalje.)

Dr. H. Tuma.

Na površju ostajajo izmite skalbe (offenes Felsloch),¹⁾ podolgasti žlebi , žlebiči (Rinne), žlamborji (Rünse), globokejša korita . Voda sesutine in prst mnogokrat izpodmelje in postane mel f. (Abrutschung). Melišče, Rutschstelle, meljast (rutschig). (Prim. Melstelle na Koštrunovih Špicah.)

¹⁾ Zgoraj na str. 171. (pod »Špranjo«) popravi: »Bährenlahnscharte — vrhna zarez« (ne: »ravan«!).

Kadar se odtrga ali opesne gibljivo kamenje, nastane kameni plaz (Steinlavine). Plazovina, plano, strmo viseče pobočje, preko katerega se delajo plazovi (nad 35°); plazina, die Lavinensohle; zapadno kamenje, Steinfeld. Razprostrte, s kamenjem posute sklonine ali planje so griže (Steinfeld) ali kršenine (Trümergegend). Kjer voda izmije le mehkejše, propustljive plasti, dela bolzni (die durchdringende Spalte) in škraplje¹⁾ (Karren, Schratte), škrapljast karrig, škrapljišče Karrenfeld.

Po strmih grapah se napravijo drče ali drsti (Die Riese). Voda mnogokrat izpodmije prst ali glino pod pečevino (Felsboden), tako, da se cela gromada spolzi dol ter nastane pólzel f. (Bergschliefe).

Kakor voda, odnaša tudi veter prh, pesek in celo brebir ter izgloja (erodiert) različne oblike. Glodanje, gloja Erosion; nanašanje, nanos Akkumulation. Voda izdolblja in izgloblja (höhlt aus). Voda in veter, kakor po eni strani odnašata, na drugi strani napravljata nanose. Ti so kupi, gomile, holmi ali enake oblike. Veter znaša sipine (Düne, Küstendüne), pršine (Lössdüne), svižnine (Flugsanddüne). Voda vali seboj grušč ter iz njega napravlja prod (Geschiebe; prim. madž. porond, Sand, Schotter [madžarščina navadno ohranja staroslovenski nosnik]). Prodišče, Geschiebefeld; prodina, Geschiebebank; protina, Bank splošno. Iz škrljaste drobine dela voda spljake f. (s spljakami delajo pastirji po vodi »žabice«). Pesek voda nanaša na peščine (Sandbank), iz brebirja napravlja brebirišče, iz grušča in sipa sestavlja nasipe (Schuttdamm. Prim. gat, Faschinendamm; nakop, Wall; jez, die Wehre, bran. Flussporn).

Voda je talna voda (Grundwasser) ali živa voda.

Stokava das stehende Wasser.

Stekva Zisterne.

Beč nicht eingefasster Brunnen,
kjer voda sama izvira.

Kotla der eingefasste Brunnen.

Vodnjak das Wasserreservoir.

Klazed der Brunnen mit Aufzug.

Šapa, osek der Brunnenkasten.

Kal Teich.

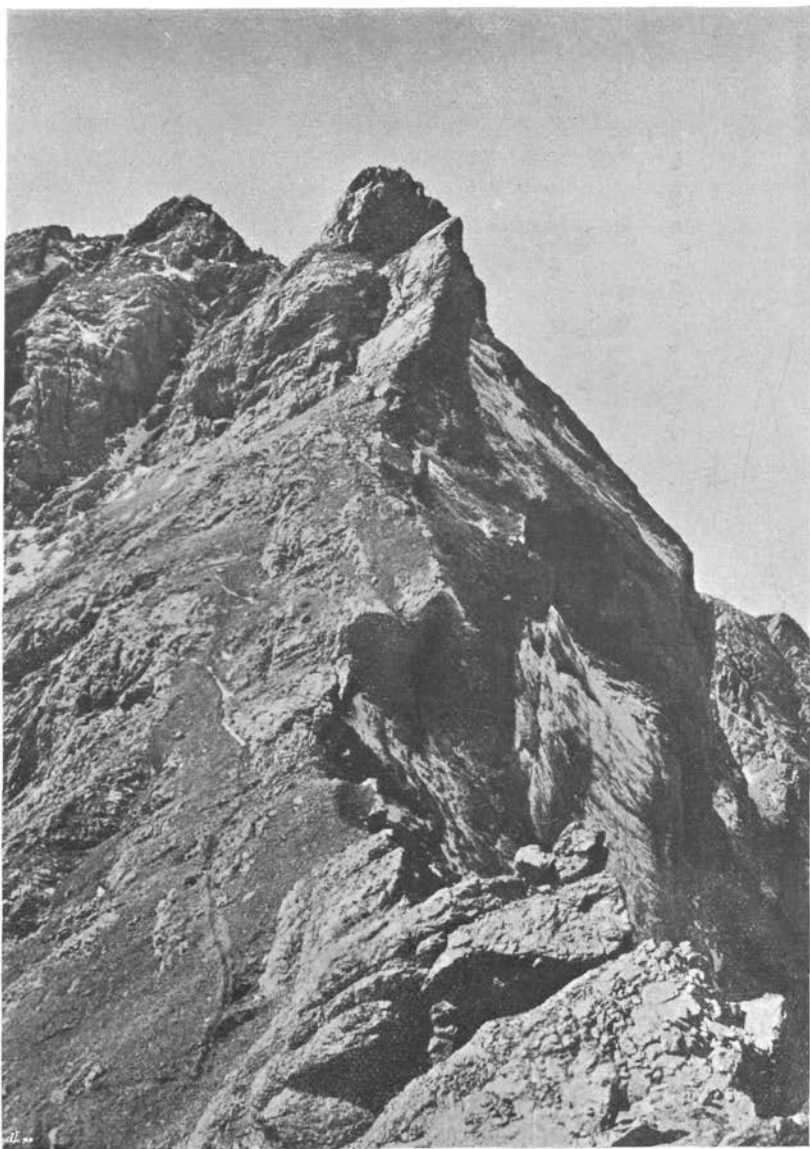
Ribnjak Weiher (iz lat. vivarium).

Močilo manjši, navadno pitni *na-*
birek vode Wasseransammlung.

Luža Wasserlache.

Kaluža Kotlache.

¹⁾ Ta izraz je domač v Logu pod Predelom. Drugod velja »ribežni«, prevedeno »strgača«. Vendar je pristnejši in boljši, živi izraz »škraplja«. Prof. Seidl rabi za to »žlebeste glodine«, ki pa ne odgovarja. Kako bi na primer slovelo: »Hodil sem po žlebastih glodinah?« Voda izglođa kamenine najprej tako, da nastanejo žlebiči in med njimi ostri rebriči. Za to bi izraz odgovarjal. Manjkajo pa še različni bolzni in nanizanje tako oblikovanih kamenin, ki pokrivajo včasih cele kilometre površja.

Fotogr. B. Brinšek.

Severni stožec Kočne.

Kaliž Pfütz.

Mlaka Sumpflache. Mlake navadno močvirnati travnik. V Mlakah itd.

Lokev, lokva Quellmoor, več ali manj pitna voda.

Jezero See; *jezerje* Seeland.

Jezerica Seefluss.

Zajezérje Hinterland, navadno Zájzera iz za-jezero.

Plitvo obrežje flaches Gestade.

Vrelec die Quelle.

Studenec die trinkbare Quelle.

Izvir, vir Ursprung.

Povirje Quellenland.

Virje Quellort.

Vrétina Quelle nach Regen aus dem Boden, prim.: po dežju se se delajo vrétine.

Vročki Quelltopf. (Prim. v Reki nad Miljskim zalivom.)

Studenčnica voda iz studenca.

Skalnica voda, ki se nabira v skalni globeli.

Lijávina Giessbachwasser.

Snežnica Schneewasser.

Dežnica Regenwasser.

Jarek Graben, (prim. madž. *drok* Graben).

Jaruga tiefer Graben.

Rov m., gedeckter Graben, Stollen.

Jamljič Furche; *jamljičast* furchig, gefurcht.

Potočina Rinnsal.

Vodotečina ali *vodotočina* Wasserkanal.

Vlakatišče Abzugskanal (Miljski zaliv).

Prestrezni jarek Einfangsgraben.

Porečje Flussland.

Obrečje Flussgebiet.

Medrečje Mesopotamien, Medvodje.

Prévlaka enger Landstrib zwischen zwei Flüssen.

Sovódnje Zusammenfluss.

Razvodje Wasserscheide.

Proriv Durchbruch des Flusses.

Struga Flussbett.

Draga Flussweg.

Struja Strömung.

Strumén m., Wasserstrom.

Stržén Wasser-, Stromstrich.

Jedro toka die Hauptströmung.
Prim.: voda svoje jedro tira.

Brzica die Schnelle.

Padec der Fall.

Ključ die Flusskrümmung.

Vijuga die Kurve.

Vijugasta reka Mäanderfluss.

Ovinek Windung.

Okret Wendung.

Ponikvenica Sickerfluss, se izgubi polagoma.

Ponornica in Sauglörche verschwindender Fluss; pada v ponor.

Curek der Wasserstrahl.

Vrtinec der Wasserwirbel,

Suček lochähnlicher kleiner Wirbel.
Voda se *jari* na površju, dela se *jarin*, Kräusel.

Zastaja die Stauung.

Zagata die Verstopfung.

Severin die Wasserhose.

Brest f., *brod* die Furt.

Vodopad Wasserfall splošno.

Slap der schäumende Wasserfall.

Skok, skokič Kaskade.

Derčina reissende Stelle.

Kaplja, kan, kanec, sraga der Tropfen; *štrkótina* Spritztropfen.

Kap die Traufe. Pod kapom, Traufwand (pod Višnjo goro.)

Gomezica Wasserbläschen, se drži stene.

Burek aufsteigende Wasserblase.
Drn das Aufspringen des Wassers über Stein.

Jarf. Stelle, wo Wasser aufschäumt.

Hudourniki ali bújice (Giessbäche) najbolj razdirajo, odnašajo in nanašajo. Suha, sušica, trockenenes Giessbachtal, Lahn (iz lavinal). Mura, stožčasti nanos ob izlivu bujic (Murre Koroško, nemški izraz očitno iz slovenščine). Ta nastane tudi, kadar se premočena zemlja podmelje.

Kadar se voda pomiri po jezerih in rekah, dela naplave (Alluvium), ob bregu splav, splavine (Anschwemmicht) iz peska, produ in blata. Kadar se nahajajo med tem gradivom tudi druge tvarine, posebno les, se imenuje to znes ali znos, dočim se splavljeni rastlinski in suhi ostanki imenujejo haloga, slačje, haložje (angeschwemmtes Reisig). Reka, ki se pomiri, polaga na dno, najprej prod, potlej pesek in brn (Flusschlamm). Blato iz prha, torej najtanjše blato je mlaj, mlajina. pal f. (prim.: prod je pomlajen, opaljen). To dela muline (Schlammbank). Drobnejši pesek, ki ga reka odlaga navadno ob bregu in zatonih je svišč (Flugsand). Mastno blato je grez, f. (Morastschlamm). Muljak, der angeschwemmte Schlamm; mlavka ali mlevka, Mulm. Ta se dobiva tudi često v gorah pod snežišči in ledeniki. Voda bregove izpodjeda in dela podmole (Uferbruch) ali izpodmole (Ufergrotte), izpodmoy Unterwaschung. Strmi, visoki breg je obrov. Vsled protin tekoča voda mnogokrat menja strugo, dela pragove (Schwellen) in obalke (Flussinsel), v posušenih strugah pa pušča lave (Altwasser, Vertiefung in trockenem Flussbett). Globeli v strugi so tolmuni (Pfuhl), vriji (Wasserschwall), kjer se voda vrti, globeli ob bregu se imenujejo otoni ali zatoni. Ker so ti navadno izdolbeni, veliki skledi podobni, se imenujejo po Dolenjskem krnice. V zatonih in krnicah se delajo vrtinci, zato se večje krnice imenujejo tudi vrtanje. (Dalje prihodnjič.)

Društveni vestnik.

Umrli je vrl narodnjak, član in odbornik Podravske podružnice, gospod Miha Turner. Kot pohorski sin je gorko ljubil slovenske planine in je bil iz srca vesel, ko se je ustanovila Podravska podružnica. Blag mu spomin!

Novi člani. — Kranjske podružnice: Pucher Josip, umetni ključavničar, Nitsch Makso, odvetniški sollicitator, Pogačnik Cilka, gostilničarjeva soproga, vsi v Kranju. — Litijske podružnice: Mandelj Leopold, Knez

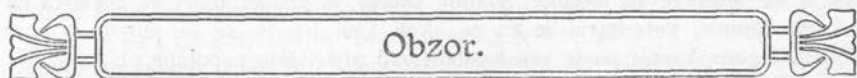

Fran, Tramposch Matija, c. kr. domobranski evidenčni asistent, vsi v Litiji. — Podravske podružnice: Paulič Franc, bogoslovec v Mariboru.

Darila. — Litijske podružnice: Posojilnica v Zagorju ob Savi 30 K. — Za kočo na Nanosu: Dereani Dom. ml., za prodane razglednice 5 K, Vadnjal Franc 1 K, Amon Mihael 1 K, Perko Andrej, 1 K, Dereani Dom. star., 1 K, Kogej Jernej, za razglednice 10 K, vsi v Postojni, Mladič Anton, Šmarje pri Jelšah 2 K, Flore Ivan, železnični kontrolor, Št. Peter 2-62 K, Medica Matevž, Št. Peter 3 K, Križe Franc, trgovec, Postojna 2 K, Macner Baltazer, Postojna 1 K, Jurca Adolf, Postojna 1 K, Dekleva Franc, trgovec, Slavina 6 K, dr. Pretner Matej, odvetnik, Trst 10 K, Škerjanc Anton 1 K, Del Linz Gustav, visokošolec 1 K, Lampe Franc, visokošolec 1 K, vsi v Hrušnjah, Zaman Franc, nadučitelj, Hrenovice 1 K, Kostanjevič Josip, nadučitelj, Hrušnje 1 K, dr. Kimovec, odvet. kandidat 1-04 K, Kobal Alojzij, Studeno 3 K, Biščak Josip, Nadanjeselo 40 K, Kenda Katarina, posestnica 4 K, Štefin Ivan, posestnik 1 K, Gerželj Jakob, posestnik 1 K, Vilhar Ignacij, posestnik 1 K, vsi v Postojni, Kavčič Albina 1 K, Preselj Viktor 1 K, Jakopič Josip 1 K, Magerl Anton 1 K, Puc I. 1 K, Adlešič Jurij 1 K, vsi v Tolminu, Fischer Olga 1 K, Fischer Eduard 1 K, Stanzer Henrik 1 K, Zotter Maks 1 K, Derčar Josip 1 K, Legat Leopold 1 K, Jagodič Avgust, 1 K, vsi v Krškem. — (Darila za novi Aljažev dom objavimo prihodnjič).

Ključni koč Slov. Plan. Društva, ki so v oskrbi Osrednjega odbora, se dobivajo po sezoni neposredno samo pri Osrednjem odboru v Ljubljani; pri dolinskih izhodiščih h kočam dobe ključ turisti le v spremstvu društvenega vodnika ali nosača, ki je potem odgovoren za red in snago pri odhodu iz koč ter za plačilo pristojbin. Pod temi pogoji se torej, razen pri Osrednjem odboru, dobe ključ: za kočo na Kamniškem sedlu pri Karlu Prelesniku v Stahovici; za Kadilnikovo kočo na Golici pri Kopišarju na Planini; za Triglavsko kočo na Kredarici ter za Aljažev dom pri Klinarju (Požgancu), gostilničarju v Mojstrani; za Orožnovo kočo na Črni Prsti v hotelu »Triglav« v Bohinjski Bistrici in pri Štravsu, gostilničarju v Podbrdu; za Vodnikovo koč in Triglavsko koč na Kredarici v hotelu »Triglav« v Bohinjski Bistrici; Turistovska hiša v Kamniški Bistrici je pozimi v oskrbi najemnika Uršičeve kmetije istotam.

Svarilo. — Osrednji odbor Slovenskega Planinskega Društva v Ljubljani je prejel od Meščanske Korporacije v Kamniku tole pritožbo: Prihajajoči turisti in drugi izletniki v Kamniško Bistrico streljajo s samokresi, režejo sadikom vršiče mladik, spuščajo kamenje s pota in valijo tam napravljeni les v vodo. S streljanjem in s puščanjem kamenja se vznemirja divjačina in se lahko pripeti velika nesreča; s kvarjenjem sadik in metanjem drv v vodo pa se povzroča občutna škoda. Dostavlja se tudi, da je prepovedano pse v Bistrico s seboj jemati ter jih puščati prosto okoli letati. — Z ozirom na te pritožbe opozarja Osrednji odbor Slovenskega Planinskega Društva cenjene obiskovalce Kamniške Bistrice, da se blagovole takega ravnanja vzdržati in da po svojih močeh vplivajo na to, da se taki nedostatki, ki so tudi kaznivi, preprečijo.

Nesreča na Škrlatici. — Smrtni angelj je jel prihajati v naše Triglavsko pogorje: kakor smo že poročali, se je to leto smrtno pobil mlad Dunajčan na severni Triglavski steni — in že je zašel v pogibel dober naš prijatelj, slovenski

turist dr. Stojc iz Ljubljane; ponesrečil se je na severni steni Škrlatic. Danes, ko je vsled svoje krepke narave skoro okreval, se že lažje spominjamo na nesrečni dogodek; ko pa je tičal skoro tri dni — na vrv privezan — sredi navpične grozne stene, ko so dan na dan hrumele nevihte okoli divje Škrlatic in ga je razjedal mrz in glad — hotelo nam je srce otrpniti; zavedali smo se, da vsak hip lahko objame smrtni angelj mlado, nadepolno življenje.

Dr. Stojc in nadučitelj Petrovčič sta hotela dne 9. avgusta splezati po severni steni na Škrlatico — to je jako težavna tura, ki jo je doslej napravilo le kakih 5 turistov, ki so pa imeli vselej s seboj izkušene vodnike. Dr. Stojc in Petrovčič pa sta se podala sama na pot in sta hotela še pot zaznamovati. Takega početja pa gorske Vile niso strpele.

Proti severu pada Škrlatica v silnih strminah do globokega sedla »Velike Dnine«, ki loči Škrlatico od severne sosede Visoke Pónice. Do sedla »Velike Dnine« je lahko priti preko Kranjskegore, Velike Pišnice in Krnice. Iznad sedla, ki je skoro popolnoma pokrito z velikanskim snežiščem, pa se dviga najprej čisto vertikalna, najbrž čez 200 m visoka stena, višje gori proti vrhu Škrlatic pa je tudi teren silno nagnjen in izpostavljen. Posebno velika je nevarnost zaradi kamenja, ki se po teh strminah vedno ruši.

Dr. Stojc in Petrovčič sta z »Velike Dnine« po napačnem žlebu vstopila v steno: plezala sta z velikim naporom kvišku in iskala daljnjega pristopa. Naprej je plezal dr. Stojc in je končno splezal že visoko gori v skalovju v neki navpični kamin, od koder ni mogel doseči izhoda. Zaklical je Petrovčiču, da tukaj ni mogoče splezati čez rob in da mora dol. Ko pa se je nazaj plezaje oprjel neke skale, se mu je ta zrušila; vzdržal se je sicer za prste v neznatnem oprimku, a ker ni dosegel z nogama nikakršne opore, so mu prsti otrpnili in — padel je.

Ko so se zrušile skale, se je spodaj stoječi Petrovčič stisnil v steno. da je nevarno kamenje zletelo preko njega; v istem hipu pa je že tudi dr. Stojc treščil kakih 15 m globoko na dno dotičnega žleba in tam obležal. Na srečo je bilo na dnu majhno snežišče, in sneg je zmanjšal silo padca. Petrovčič je nemudoma splezal navzdol in je kmalu zapazil, da se je dr. Stojc začel gibati. Ko je prispel do njega, se je dr. Stojc že zavedel. Petrovčič ga je skušal spraviti s snega bolj na stran na suho. Pri tem sta uvidela, da je imel dr. Stojc eno nogo zlomljeno in na kolenu močno poškodbo; a poškodovana je bila tudi druga noga in zlomljena ena roka.

Nesreča se je zgodila v pondeljek nekako ob treh popoldne. Petrovčič je dr. Stojca spravljaj dolgo časa s snega na suho, kar je ponesrečencu povzročalo silne bolečine. S tem je zopet prešlo veliko časa. Petrovčič ta dan ni mogel več v dolino in si tudi ni upal čez noč pustiti tovariša, posebno, ker se je bližala nevihta; prenočil je torej med dežjem in nevihto od pondeljka do torka pri dr. Stojcu v skalovju. V torek zjutraj je privezal dr. Stojca z vrvo na neko trdno skalo, pustil mu je svojo suknjo in nekaj druge obleke, potem pa se je odpravil na sestop. S silno težavo je prispel zopet do snežišča na »Veliki Dnini«, potreboval je za to okoli treh ur, in se je potem vrnil v Kranjskogoro, kamor pa je vsled oslabelosti prišel šele popoldne ob eni.

Petrovčič je bil obljubil tovarišu, da mu čimpreje pošlje pomoč; žal, da se je ta zakasnela, ker Kranjskogorci niso poznali kraja, kjer je ležal dr. Stojc; bili so mnenja, da je že visoko gori blizu vrha Škrlatic — dočim je bil šele

v prvih stenah ob vstopu. Reševalci, ki so bili vsled te pomote odposlani čez vrh Škrlatic, drugi dan, t. j. v sredo še niso mogli do ponesrečenca, pač pa so dognali, da še živi in da ga je mogoče rešiti samo od »Velike Dnine«. Tretji dan, v četrtek, so pa na vse zgodaj splezali do njega vrli Trentarji Josip Komac, Anton Tožbar (p. d. Špik), Andrej Komac ml. in Matevž Brginc ter kranjskogorska vodnika Kosmač in Pečar. Dr. Stojc je ležal v majhni kotlini visoko gori v steni, menda nad 150 m nad snežiščem »Velike dnine.« Bil je popolnoma pri zavesti in je seveda z velikim veseljem pozdravil znane mu Trentarje. Reševalci so ga skrbno zavili v odeje in mu dali okrepčila, potem so ga obvezali, kakor jim je sam dajal navodila, so ga privezali na vrvi in ga ob skrajnji nevarnosti potegnili po pečinah proti nekaki špranji, kjer svet ni bil tako popolnoma odsakan. Z bistrim pogledom so določevali plošče in odlomke, koder se je dalo splezati, in so dosegli kamin, kjer se je vrstilo navzdol več majhnih kotličev. Tam pa so potem spuščali dr. Stojca počasi z enega kotliča v drugega in sicer tako, da sta bila vedno dva vodnika pod njim, ki sta ga varovala in pripravljala pot, dva sta ga spremljala na vsaki strani, dva pa sta ga zadaj spuščala navzdol. Tako so ga srečno spustili do snežišča.

Tam so se med tem zbrali ostali udeleženci ekspedicije, posebno tudi tovariša ponesrečenca, dr. Demšar in dr. Tičar, ki sta mu podala prvo zdravniško pomoč.

Imel je precejšnjo rano na desni nogi pri kolenu, levo nogo nad kolenom navadno zlomljeno, desno roko v zapetju komplicirano zlomljeno, levo roko nekoliko zvinjeno in eno rebro na levi strani zlomljeno. Bil pa je še popolnoma pri močeh, dobro ohranjen in je naravnost hrabro prenašal bolečine.

Z velikim trudom so potem spravili dr. Stojca, ki so ga navezali na nosilnico, v Krnico in potem v Kranjskogoro, kamor so došli zvečer. Tam so pričakovali ekspedicijo gg. zdravniki dr. Šlajmer, dr. Rus, dr. Plečnik in dr. Robida ter so pod vodstvom g. dr. Šlajmerja vravnali dr. Stojcu zlomljene ude in ga sploh zdravniško oskrbeli. Po prvem počitku so odvedli dr. Stojca v Ljubljansko bolnico.

Ker dr. Stojc ni ime! nobenih notranjih poškodb, se mu zdravje hitro obrača na bolje in z veseljem smemo za gotovo pričakovati, da v kratkem času popolnoma ozdravi. Bolnišnico je zapustil že pred tedni. T.

Otvoritev Češke koče v Koritnici. — Ob sklepu divje Koritnice, ki jo obdaja pogorje silnih orjakov Mangarta in Jalovca, je zgradil Akad. krožek češke podružnice S. P. D. novo kočo, ki se je otvorila dne 1. avgusta. Koča leži v višini blizu 1400 m na majhni terasi strmega Mangartskega pobočja, precej visoko nad dnom Koritnice, približno 2 uri oddaljena od letovišča Srednjega Loga pod Predelom. S Srednjim Logom jo vežeta 2 pota; starejša steza vodi od vasi po travnikih Koritnice navzgor in potem po strmih pašnikih in bukovem gozdu kvišku do koče; nova pot vodi po državni cesti navzgor do prvega njenega ovinka (kjer zavije cesta proti Strmcu in Predelu), tukaj se spusti nadelana steza na desno preko globokega jarka in vodi onstran najprej strmo kvišku po pašnikih in redkih gozdih; potem povprek po slikovitih obronkih in koritih, ki tvorijo Mangartsko pobočje. Že visoko gori se shaja ta pot s tretjo stezo, ki prihaja počez s Predelske ceste in zveže kočo — brez znatnejše izgube višine — s Predelom. — Koča je iz bukovega lesa, s škodljivcami krita. Spodaj ima poleg kuhinje precej prostorno obednico, v podstrešju pa dve skupni spalnici; poleti bo oskrbovana.

Zvečer pred otvoritvijo je bil v Srednjem Logu v gostilni župana Černute prijateljski sestanek, ki je združil mogočen broj čeških in slovenskih turistov; ob neprisiljeni zabavi so se pozdravljali znani zastopniki planinstva in z vznešenimi besedami nazdravljali delovanju Slov. Planinskega Društva, ker se pod njegovim zaščitom tako uspešno goji združevanje slovanskih turistov in se pospešuje promet tujcev po naših gorskih krajih. Med govorniki je imenovati starosto čeških planincev, gospoda prof. Chodounskega, g. dr. Bohuslava Franto, g. dvorn. svetnika prof. dr. Hlavo, g. dr. Dvorskega iz Prage, g. dr. Gruntarja iz Tolmina, župana Mlekuša iz Bovca itd.

Zjutraj je prilezlo okoli 150 planincev in planink do nove kočice, da se udeležijo slavnostne otvoritve. Gospod Josip Pavliček in gospod dr. Viktor Dvorský sta opisala težave, ki so bile združene s postavitvijo te kočice in očitata namen, ki je vodil Akad. krožek ob tej zgradbi. Posebno gospod dr. Dvorský je poudarjal, kako se je Srednji Log in tukajšnje divno pogorje priljubilo mlajšim češkim turistom in označil, da je glavni namen nove kočice ta, da bodo imeli primerno zavetje turisti, ki se hočejo spustiti na težavne ture po južnih stenah Mangarta, v okolici Velikega Kota in po silnem Jalovcu. Ker je s stavbo završena naloga, ki si jo je stavil Akad. krožek češke podružnice, izroči g. dr. Dvorský v imenu Akad. krožka novo stavbo Češki podružnici v last. V imenu Češke podružnice sprejme odbornik g. dr. Bohuslav Franta ključ in prevzame kočico v oskrbo ter jo otvori, proslavljajoč z vznešenimi besedami jedinstveno delo slovanskih turistov po slovenskih krajih.

V imenu Osrednjega odbora S. P. D. je čestital društveni načelnik gospod dr. Fran Tomišek na izvršenem delu, zahvaljujoč češke turistice in v prvi vrsti Češko podružnico S. P. D. za njih preiščeno delovanje v naših krajih; priznava, da dolgo časa ni bil za stavbo kočice na tem mestu, ker leži precej nizko v dolini; vendar je sedaj pozdravljati novo postojanko, ker je kočica vsled krasnega razgleda po obkrožujočem pogorju sama že lepa točka za manjše izlete bodisi iz Srednjega Loga, bodisi s Predela; ta točka pa postane toliko važnejša, ko izvrši Češka podružnica svoje načrte glede potov na Mangart, čez Veliki Kot v Planico in od te strani tudi na Jalovec. — Govorili so še in čestitali podružnici gg. prof. dr. Dvořák iz Zagreba v imenu Hrvaškega planinskega društva, dr. Tičar kot načelnik Kranjskogorske podružnice, dr. Gruntar kot načelnik Soške podružnice, dr. Dragotin Treo v imenu Prometnega društva v Gorici ter župnik Andryšek, ki je blagoslovil kočico — vmes pa so pokali topiči, budeč gromko odmevanje v razoranih stenah Jalovca in oznanjujoč vsej dolini, da se je izročila prometu naprava, ki jo turisti, posebno pa domačini radostno pozdravljajo.

T.

Štajerski namestnik v ozemlju Savinjskih Alp. — Iz Gornjega grada se nam piše: Grof Clary in Aldringen, c. kr. namestnik na Štajerkem, je na povabilo okrajnega zastopa gornjegrajskega dne 1. julija t. l. oficijelno obiskal ta okraj. Povsod je bil od županstev, duhovščine, učiteljstva, šolske mladine in prebivalstva najsrčnejše pozdravljen. Njegov obisk je imel namen, da se prepriča na lastne oči o nedostatnih prometnih kakor tudi gospodarskih razmerah okrajja, kjer manjka prepotrebne železnice, ceste iz Solčave v Logarsko dolino in na koroško mejo, brzjava iz Ljubnega v Solčavo itd. C. kr. namestnik se je odpeljal s svojim avtomobilom s Konjic v Celje, kjer se mu je pridružil c. kr. namestniški svetnik g. baron Müller pl. Hörnstein, ki se zelo zanima

in briga za gospodarski napredek gornjegrajskega okraja. V Mozirju so gospoda namestnika pozdravili načelnik okrajnega zastopa g. Fr. Šarb, mozirski župan g. dr. Jos. Goričar, č. g. župnik Fischer; sprejema se je udeležila tudi šolska mladina itd. Slovesni sprejemi so se vršili še v Ljubnem, Lučah, Solčavi, pri Sv. Frančišku in v Gornjem gradu. Iz Solčave je g. c. kr. namestnik potoval peš v spremstvu gg. c. kr. nam. svetnika barona Müllerja, dr. Jos. Goričarja kot zastopnika okrajnega zastopa, č. g. M. Šmida, župnika v Solčavi, in gospoda R. Klemenšeka, župana v Solčavi — v Logarsko dolino. Povsod so bili slavoloki in mlaji, strelji iz možnarjev pa so naznanjali prihod visokega gosta. Pri Logarju je pozdravil ekseleuco načelnik Savinjske podružnice S. P. D. gospod Fr. Kocbek, nadučitelj iz Gornjega grada, zahvaljujoč se ob enem za vladne podpore. Nato se je g. c. kr. namestnik na lestviškem vozu v spremstvu nekaterih spredaj omenjenih gospodov odpeljal po Logarski dolini blizu do tja, kjer se odcepi pot na Ojstrico; potem so gospodje peš korakali do klopi, kjer se zagleda slap pod Rinko.

Grof Clary je bil o lepoti spodnještajerske Švice presenečen in je to pri raznih prilikah poudarjal. Medpotoma si je tudi nabral lep šopek planinskih cvetov. Pri Logarju je bilo ob 2. uri popoldne kosilo. Na pozdrav č. g. župnika Šmida se je g. c. kr. namestnik zahvalil vsem navzočim za spremljanje, opetovano poudarjajoč lepoto Logarske doline.

Vrnivši se peš v Solčavo, se je odpeljal g. namestnik v spremstvu g. barona Müllera, g. dr. Jos. Goričarja in g. Fr. Kocbeka z avtomobilom skozi Luče, Ljubno in Sv. Frančišek v Gornji grad, kjer je bil najlepši sprejem. Po ogledanju veličastne cerkve z umetniškimi slikami se je vršil v veliki in lepo okrašeni dvorani knezoškofijske grajščine diner, katerega se je udeležilo 15 oseb. C. kr. namestnik je v svojem govoru, ki ga je začel in končal slovenski, poudarjal, da se mora v gospodarskem oziru res nekaj storiti za ta lepi, a od vsega prometa izobčeni okraj. Ob pol 9. uri zvečer se je odpeljal po Zadrecki dolini, kjer ga je prebivalstvo povsod navdušeno pozdravljalo.

Pozneje je posebna deputacija, obstoječa iz načelnika okrajnega zastopa g. Fr. Šarba, g. c. kr. notarja A. Drukarja in pod vodstvom deželnega odbornika g. Fr. Robiča izročila obširno spomenico o potrebah gornjegrajskega okraja g. c. kr. namestniku in deželnemu glavarju ekseleuci grofu Attemsju.

Prebivalstvo gornjegrajskega okraja željno pričakuje, da se na merodajnih mestih vpoštevajo njegove nujne želje.

Gospod namestnik se je bil med dinejem v Gornjem gradu, kakor tudi med potom v ljubeznivem, povsem neprisiljenem razgovoru informoval o raznih gospodarskih potrebah. Ako se bode tem potrebam v doglednem času zadostilo, se bode povzdignila gospodarska moč okraja, a tudi turistika se bo zelo pospešila in razvila. Takrat bo prišel tudi čas, da zgradi zadruga »Rinka« v Logarski dolini nameravani hotel; zato opozarjamo merodajne činitelje, da že sedaj začnejo s predpripravami. K.

O nesreči Jos. Tavša, ki so o njej poročali naši domači listi, nam je od Cerkljanske podružnice došlo tole poročilo: Pokojni Josip Tavš je bil potovalni učitelj v Čadrgu pri Tolminu. V nedeljo 19. septembra t. l. je bil pri kolegu J. Semoliču v Zadlazu. Zvečer se je podal proti domu. Kot lovcu so mu bile poti dobro znane, zato jo je vrezal kar po bližnjici in to celo brez luči. Kakšne so te bližnjice, si lahko predstavljamo, ako vemo, da je celo najlepša tamošnja pot naravnost nevarna. Ubogemu Tavšu je na strmi rebri ravno nad

prepadom zdrsnilo in padel je kakih 30 m globoko v strugo Tolminke. Po ranah se je dalo soditi, da je bil takoj mrtev. V globoki in mračni strugi je ležal od nedelje do srede, ne da bi kdo vedel za to nezgodo: ker je bil potovalni učitelj, je ena vas na drugo mislila, da tam poučuje. Šele v sredo so ga pogrešili in šli iskat. Pokopali so ga v četrtek, 23. septembra.

Ob gomili, ki zakriva komaj 25 letnega moža, žaluje zraven sorodnikov in mnogoštevilnih prijateljev in znancev tudi Cerkljanska podružnica, koje član je bil od pričetka. Blag mu spomin!

Hrvaška turista, gospoda dr. Radivoj Simonović in Ilija Šarinić, sta potovala preko Velebita, Reke in Gorice v Boh. Bistrico in sta potem prehodila Triglavsko pogorje. Posnela sta tod več slik. — Kratek opis tega potovanja in nekaj slik bomo o priliki objavili.

Nov zmagalec Triglavске stene. — V drugi polovici meseca septembra t. l. je znani gorski vodnik Josip Komac, p. d. »Pauer« iz Trente, preplezal severno steno Triglava ter je za to rabil 5 ur 35 minut brez odpočitka. — Turo je napravil sam brez vrvi in orodja v navadnih okovanih čevljih.

Res je, da Slovenci nismo šli prvič čez to steno, ali težko, da napravi kdo turo tako, kakor naš Komac. —

Naše slike.

a) *Severni stožec Kočne.* — Najsilnejša gora v Grintavcih (po višini druga) je Kočna, ki se dviguje s svojim mogočnim hrbtom kar iz dna Kokrške doline; divja Dolška škrbina jo loči od višjega, a dokaj solidnejega soseda Grintavca (2559 m). Od južne strani nam je Kočna široka, raztrgana grmada, obdana s strmimi, razritimi stenami; pravo Kočno pa izpoznamo šele od severa. Tam so njeni grebeni, ki vise nad kotlino »Doljno Kočno«, kar navpično odsekani in nepristopni. Kočna je sploh sedaj pristopna le preko »Gornjega Dolca« (plazovite kotline med Grintavcem in Kočno) in nad njim se vzpenjajoče Dolške škrbine. Odlomke te škrbine in plazovje nad »Gornjim Dolcem« nam kaže spodnji del slike; tudi pot, ki vodi tam preko gruščja proti glavnemu vrhu Kočne, je dobro vidna. Iz Dolške škrbine kipi vitki severni stožec Kočne, pogrezujoč se na severni strani v prepad; za njim stoji manj izraziti najvišji vrh (2541 m).

b) *Marmolata.* Slika spada k članku gg. Cilenšeka in Jesiha o Dolomitih. Njej posvečeni članek pride pozneje na vrsto. T.

Vsebina: — Janko Mlakar: Po visokih Alpah in nizki Lombardiji. (Str. 177.) — Dr. Fran Tomiňšek: Spomini in načrti. (Str. 182.) — A. Cilenšek in Fr. Jesih: V Dolomitih. (Str. 184.) — Dr. H. Tuma: Nekoliko morfologije in terminologije za alpiniste. (Str. 187.) — Društveni vestnik: Umrl član, Novi člani (Str. 190), Darila, Ključi koč Slov. Plan. Društva. Svarilo (Str. 191.) — Obzor: Nesreča na Škrlatici (Str. 191), Otvoritev Češke koč v Koritnici (Str. 193), Štajerski namestnik v ozemlju Savinjskih Alp (Str. 194), O nesreči Jos. Tavša (Str. 195), Hrvaška turista, Nov zmagalec Triglavске stene (Str. 196), Naše slike: Severni stožec Kočne, Marmolata (Str. 196.)